

Preek 10 december 2023
HWS Ontmoetingskerk
Jesaja 40:1-11

Gemeente van Jezus Christus,

Als ik zou vragen wie de gelijkenis van de verloren zoon kent dan vermoed ik dat vrijwel alle vingers wel omhoog zullen gaan. Bijna alle christelijke gelovigen en ook veel andersgelovigen kennen het verhaal van de vader met de twee zonen waarvan er één weggaat maar later weer terugkeert bij zijn vader. Het verhaal spreekt tot de verbeelding en laat ons iets zien van de grenzeloze liefde van onze hemelse Vader. En tegelijkertijd laat het verhaal ons ook veel zien over hoe de zoons, hoe wij toch vaak zijn.

Het is een tekst waar je misschien ook al veel preken over hebt gehoord, teksten over hebt gelezen, misschien zelfs hele boeken over hebt gelezen... Ik in ieder geval wel. En weet je wat ik dan zo mooi vind? Afgelopen week kwam ik op weer een heel andere betekenislaag van die tekst, die ik nog helemaal niet kende. Een tekst waar ik al zo ontzettend veel over gehoord en gelezen had, kwam opeens weer in een ander licht te staan...

Heel mooi. En ik denk dat het een herkenbare ervaring is voor veel bijbellezers. Een Bijbeltekst die je naar je idee van haver tot gort door en door kent, kan opeens weer een vernieuwend inzicht geven over het geloof, over jezelf, over God. Het is een ervaring die bewijst dat de Bijbel meer is dan slechts een eeuwenoud boek. Het Woord van God komt door de Bijbel tot ons, en door de Heilige Geest begrijpen wij wat God tegen ons zegt door die woorden heen. Het is een Levend Woord dat ons steeds weer iets nieuws zegt.

In de Bijbel kom je soms ook teksten tegen die door de tijden heen op verschillende manieren zijn gelezen. Het is dan niet dat de ene uitleg verkeerd is en de ander goed. Nee, vanuit goed begrip leiden die verschillende manieren van uitleggen samen tot een verdiepend begrijpen van de tekst. Zo is God en daarmee kunnen wij verder.

Eén van de bijbelteksten waar het heel duidelijk voor geldt dat hij door de eeuwen heen op verschillende manieren is gelezen is de tekst die wij vandaag lezen uit Jesaja 40. Ik wil met u kijken naar de betekenis die het heeft in het Oude Testament, van daaruit kijken naar het Nieuwe Testament, en dat tezamen naar het hier en nu brengen. En dan blijkt ook deze eeuwenoude tekst een nieuwe krachtige boodschap te hebben voor het hier en nu.

Met Jesaja 40 begint er een geheel nieuw gedeelte in het bijbelboek Jesaja. De eerste 39 hoofdstukken draaien voornamelijk om het Koninkrijk Juda dat het moeilijk heeft met de macht van het Assyrische rijk. Vanaf hoofdstuk 40 wordt de focus een aantal eeuwen verschoven. In Jesaja 39 werd al gesproken over de toekomst van een Babylonische ballingschap. Vanaf Jesaja 40 gaat het over het einde van die ballingschap en de terugkeer naar het beloofde land.

De verzen die wij lezen dienen in Jesaja met name als introductie voor het gedeelte dat nu gaat komen. En dat begint met de woorden: 'Troost, troost mijn volk, zegt jullie God. Spreek Jeruzalem moed in, maak haar bekend dat haar slavendienst voorbij is, dat haar schuld is voldaan, omdat zij een dubbele straf voor haar zonden uit de hand van de HEER heeft ontvangen.'

De periode van ballingschap was het enige mogelijke gevolg op de daden van het volk Israël. Al in de wet van Mozes werd het volk de keuze gegeven: zegen door in relatie met God te leven,

of loslaten, ballingschap als gevolg van de keuze om God te vergeten, weg te duwen. Israël koos er keer op keer voor om God te vergeten, om te doen wat goed was in hun eigen ogen. Met als gevolg dat in de tijd van de Assyriërs het tienstammenrijk al in ballingschap moest en later werd door de Babyloniërs ook Juda verslagen. De muren van Jeruzalem werden vernietigd, de tempel ging in vlammen op en het volk werd naar Babel weggevoerd. Gevolg van het eigen handelen, gevolg van de verkeerde keuzes die de Israëlieten hadden gemaakt.

Maar dan Jesaja 40: 'Troost, troost mijn volk'. De periode van straf is voorbij, de tijd van de ballingschap is geweest. En dan klinkt: 'Hoor, een stem roept: 'Baan voor de HEER een weg door de woestijn, effen in de wildernis een pad voor onze God.' Dit is een prachtige profetie. De weg voor het volk van God vanuit ballingschap naar Jeruzalem gaat samen met God. Hier spreekt een koninklijke heraut die de komst van de ware koning, van God aankondigt.

In die tijd was het heel gebruikelijk dat voordat de koning zou komen er een heraut aan hem vooraf zou gaan. Die zorgde ervoor dat iedereen wist dat de koning in aantocht was en dat gaf de mensen de mogelijkheid om zich ook op die komst voor te bereiden. Zo kon er bijvoorbeeld nog even flink worden schoongemaakt. En daar waar de koning kwam eten kon het vetgemeste kalf alvast worden geslacht. Je wil immers dat de koning in een schoon huis wordt ontvangen en niet dat hij nog moet wachten voordat het eten eindelijk zover is. Alles dus klaar maken voor de koning.

Zo ook wanneer God de koning komt, maar dan nog een behoorlijke stap meer: 'Laat elke vallei verhoogd worden en elke berg en heuvel verlaagd, laat ruig land vlak worden en rotsige hellingen rustige dalen.' Zelfs onwrikbare bergen passen zich aan wanneer God de Koning zal komen. Het is een schitterende toekomst die hier voorzegt wordt.

Toen koning Nebukadnessar Jeruzalem innam en de tempel in vlammen opging, ging daarmee ook het huis van God in Jeruzalem op. Zijn aanwezigheid was niet langer bij Zijn volk in Jeruzalem. Het volk ging naar Babel, maar God liet hen niet in de steek. Hij ging met hen mee, ook in ballingschap. De terugkeer van het volk uit ballingschap wordt hier in Jesaja gekoppeld aan de terugkeer van God in Jeruzalem, in Zijn huis. Voor de Joden een geweldig vooruitzicht. Voor hen die in ballingschap waren en ook zij die waren achtergebleven was het een moeilijke tijd geweest. Nu klinkt de hoopvolle verwachting... Maar nog niet iedereen gaat daar in mee. We lezen verder:

'Hoor, een stem zegt: 'Roep!' En een stem antwoordt: 'Wat zou ik roepen? De mens is als gras, teer als een bloem in het veld. Het gras verdort en de bloem verwelkt wanneer de adem van de HEER erover blaast.' Een mistroostig beeld. De mens is er maar eventjes, en dan niet meer. De vraag komt op: wat voor doel heeft het menselijk leven nu? Het is een vraag die door de ontkerkelijking in Nederland op de voorgrond staat... Wat voor doel heeft dit tijdelijke leven nu? Mensen zien die waarde vaak in wat ze kunnen betekenen, bijvoorbeeld in werk. Maar als je oud bent of ziek... Wat is dan het doel? Of in de tijd van de profeteet: als het leven zwaar is, wat heb ik er dan aan... Het leven op deze gebroken wereld is donker en wij kunnen het licht niet vinden.

'Ja, als gras is dit volk.' Het gras verdort en de bloem verwelkt, maar het woord van onze God houdt eeuwig stand.' De andere spreker beaamt de tijdelijkheid en de kwetsbaarheid van de mens. Het is zo voorbij en het leven is soms moeilijk. Maar in het licht van Gods eeuwigheid verandert dat. Wij vinden het

licht, ons levensdoel niet in onszelf, maar we vinden het door God, in God, in de liefde die Hij ons geeft. En die is eeuwig.

Leven zonder of met God is dus een wereld van verschil. Zonder God is het als een bloem in het veld, tijdelijk. Met God is het ook als een bloem in het veld, maar door God eeuwig leven bij Hem. Zegenrijk bestaan met Hem.

En God komt, aldus de profeet en vandaar de opdracht aan de vreugdebode: 'Beklim een hoge berg, vreugdebode Sion, verhef je stem met kracht, vreugdebode Jeruzalem, verhef je stem, vrees niet. Zeg tegen de steden van Juda: 'Ziehier jullie God!' Ziehier God, de HEER! Hij komt met kracht, zijn arm zal heersen. Zijn loon heeft Hij bij zich, zijn beloning gaat voor Hem uit. Als een herder weidt Hij zijn kudde: zijn arm brengt de lammeren bijeen, Hij vlijt ze tegen zijn borst, en zorgzaam leidt Hij de oaien.

Een prachtig hoopvolle boodschap. Dit is bij uitstek een adventstekst: God zal komen en Hij zal heersen. Het Koninkrijk van God. Vreugdevol visioen voor wanneer Israël uit ballingschap terugkeert... En we lezen het op meerdere plekken in het Oude Testament, wanneer het volk terugkeert uit ballingschap dan breekt het Koninkrijk van God aan, dan zal God zelf heersen, dan breekt een schitterend rijk aan...

Maar dat gebeurde niet...

Het volk keerde terug uit ballingschap, maar het Koninkrijk van God brak nog niet aan... Uiteindelijk was de tempel herbouwd, maar waar bij de tempel van Salomo het volk getuige was van Gods heerlijkheid die neerdaalde in de tempel, gebeurde dat bij de herbouwde tempel niet. Het Koninkrijk van God brak nog niet aan en het volk leefde op dezelfde manier als voor de ballingschap.

Die teleurstelling kreeg een plaats in het geloof van veel Joden. In de tijd rond het jaar 0 geloofden veel Joden, waarschijnlijk het overgrote deel van de Joden, dat de ballingschap nog niet voorbij was. Nog niet echt. Geografisch gesproken weliswaar wel, ze waren terug in het land. Maar het Koninkrijk van God was nog niet aangebroken. God heerste nog niet over Zijn volk, ze leefden niet in zijn Rijk en dus nog steeds in ballingschap...

Maar toen klonk daar: 'Kom tot inkeer, want het koninkrijk van de hemel is nabij!' Woorden van een profeet in de woestijn van Judea... Johannes de Doper... Alle vier de evangeliën verbinden Johannes met Jesaja 40. Matteüs schrijft bijvoorbeeld: 'Dit was de man over wie de profeet Jesaja sprak toen hij zei: 'Een stem roept in de woestijn: "Maak de weg van de Heer gereed, maak recht zijn paden."' Johannes de Doper is de heraut uit Jesaja, de voorbode voordat God komt. In Jesaja hoorden we: 'Laat elke vallei verhoogd worden en elke berg en heuvel verlaagd, laat ruig land vlak worden en rotsige hellingen rustige dalen.' Het land moest klaar worden gemaakt voordat de Koning komt... En zo is ook Johannes de Doper. De mensen moesten zich bekeren van hun zondige daden en gaan leven op een manier die past bij het komende Koninkrijk van God.

Johannes was de profeet die vooruit ging om de komst van God aan te kondigen. En toen was daar Jezus, de Messias, zoon van God, God zelf. En Jezus zei: 'Kom tot inkeer, want het koninkrijk van de hemel is nabij!' In Jezus breekt het Koninkrijk aan. Het begin is er. Het is nabij gekomen...

Maar nog steeds niet volledig. Toen niet, nu niet...

Wij herkennen ons misschien wel in de stem uit Jesaja 40 die zegt: 'Wat zou ik roepen? De mens is als gras, teer als een bloem in het veld. Het gras verdort en de bloem verwelkt wanneer de adem van de HEER erover blaast.' Het leven is

vaak mooi, net als een prachtige bloem. Maar het leven is ook kwetsbaar... Die ervaring kennen wij denk ik helaas allemaal wel. Het leven kan zomaar tot een eind komen... En dan zijn we er niet meer, of dan is die ander er niet meer. Weg bij ons, weg bij het leven vandaan, weg... Ballingschap...

De dood is ook een vorm van ballingschap... En de woorden van Jesaja 40 gelden ook voor de opstanding aan het eind der tijden. Dan komt Jezus terug, dan breekt het Koninkrijk in zijn volle glorie aan, dan zullen de graven openbreken en zullen de gestorven gelovigen hun genadegave als erfgenaam van het Koninkrijk ontvangen. Dan zullen we voor eeuwig leven op de Nieuwe Wereld. Dan is de ballingschap definitief voorbij.

We zagen het al in Jezus. Hij die Zijn leven gaf, in de ballingschap van de dood ging... Maar terugkeerde. Een nieuw mens was geworden. Het hemelse lichaam dat past bij het Koninkrijk van God. Jezus was de eersteling, en wij zullen Hem volgen.

En zo komt alles samen... De profeet sprak over de ballingschap. De Babylonische, maar tegelijkertijd ging dat dieper. De ballingschap van de dood. Maar de profeet sprak ook over herstel, een terugkeer uit de ballingschap. De Joden keerden terug vanuit Babel, terug in het beloofde land. Maar het Koninkrijk van God brak nog niet aan...

Eeuwen later klonk er een stem in de woestijn, de stem van Johannes de Doper. Hij riep de mens op om zich klaar te maken, want de koning was in aantocht. En Hij kwam, Jezus Christus. Hij verkondigde dat het Koninkrijk van God nabij was gekomen en Hij overwon de dood. Jezus opende de weg terug vanuit ballingschap, vanuit de dood.

En wij leven nu in de tijd van afwachting naar de definitieve komst van het Koninkrijk. En die toekomstverwachting kleurt ons leven. Het maakt alles hoopvoller, mooier zet het leven in het juiste perspectief. Want wij weten wat komen zal, en wij weten dat het schitterend zal zijn. En dus herkennen wij ons door het geloof in deze woorden van Jesaja 40: 'Beklim een hoge berg, vreugdebode Sion, verhef je stem met kracht, vreugdebode Jeruzalem, verhef je stem, vrees niet. Zeg tegen de steden van Juda: 'Ziehier jullie God!' Ziehier God, de HEER! Hij komt met kracht, zijn arm zal heersen. Zijn loon heeft Hij bij zich, zijn beloning gaat voor Hem uit.' Het is het vreugdevolle enthousiasme van iemand die weet wat komen zal. Het Koninkrijk van God.

De laatste woorden van Jesaja 40 die we hebben gelezen vertellen ons nog meer over het komende Koninkrijk, over de Koning die komende is: 'Als een herder weidt Hij zijn kudde: zijn arm brengt de lammeren bijeen, Hij vlijt ze tegen zijn borst, en zorgzaam leidt Hij de oaien.' Jezus is de goede herder, in het Koninkrijk dat komende is, en ook nu al.

Het zijn woorden die ons mogen raken. Wij de schapen, de lammeren: 'Hij vlijt ze tegen zijn borst, en zorgzaam leidt Hij de oaien.' Nu al en in de toekomst die komende is.

Advent is uitkijken naar de komst van Gods koninkrijk, dat nabij is gekomen in Christus en definitief zal doorbreken bij Zijn terugkomst. Halleluja, amen.

Met eventuele reacties op deze preek kunt u terecht bij ds. Stefan Honing. stefanhoning@gmail.com of 06-48883410